

niemotylkowe pastewne, pozostałe rośliny pastewne, pozostające w uprawie, podział na grupy i gatunki zaliczanych do nich roślin oraz cel uprawy.

Tabela 3.1. Grupy użytkowe i gatunki roślin uprawiane w Polsce

Grupa	Gatunek i forma	Plan główny (cel uprawy)
Zboża ¹	pszenica ozima i jara, jęczmień ozimy i jary, pszen- żyto ozime i jare, żyto ozime, owies jary, proso, gryka, kukurydza na nasiona	na ziarno
Okopowe	Ziemniak ¹ burak cukrowy ² marchew ² jadalna	bulwa korzeń korzeń
Przemysłowe	rzepak ozimy ¹ , mak ¹ , gorczyca sarepska, biała ¹ , len ¹ , tytoń ¹ , chmiel ³	na nasiona na nasiona na nasiona na nasiona i na włókno na liście na szyszki
Strączkowe ¹	groch jadalny i pastewny bobik	na nasiona
Pozostałe rośliny pastewne	tubin biały, wąskolistny i żółty wyka ozima i jara Słonecznik ¹ , kukurydza ¹ , kapusta pastewna ² Burak ² pastewny, brukiew ² , rzepa ¹ , marchew pastew- na ²	na nasiona i zieloną masę na zieloną masę
Motylkowe drobnonasienne	koniczyna czerwona ³ , biała ³ , inkarnatka ¹ perska ¹ , lucerna siewna ³ , mieszańcowa ³ , chmielo- wa ³ , seradela ¹ , nostryk biały ² , esparceta ³	na korzeń na zieloną masę

1 – rośliny jednoroczne

2 – rośliny dwuletnie

3 – rośliny wieloletnie

II TR

Zamianowanie i płodozmian

Podstawowe pojęcia:

SUKCESJA – występowanie roślin w warunkach naturalnych bez ingerencji człowieka, występowanie roślin po sobie

NASTĘPSTWO – kolejność uprawy roślin po sobie na tym samym polu, bez uwzględnienia ich wymagań, bez jakiegokolwiek uzasadnienia. Może być właściwe lub nie (przypadkowe).

ZMIANOWANIE – uprawa roślin po sobie na tym samym polu z uwzględnieniem ich wymagań przyrodniczych i agrotechnicznych (przemysłane).

PŁODOZMIAN – zmianowanie zaplanowane na określoną liczbę lat i pól w konkretnym gospodarstwie.

Przykład ;

Następstwo:

1. Pszenica ozima
2. Jęczmień jary

Zmianowanie :

1. Ziemniaki xx
2. Pszenica ozima

xx – pełna dawka

3.	Żyto ozime	3. Groch	oborniku
4.	Ziemniaki xx	4. Jęczmień ozimy	
5.	Groch	5. Żyto ozime	

Płodozmian

Rok/nr pola	1	2	3	4	5
2018	Ziemniaki xx	Pszenica ozima	Groch	Jęczmień jary	Żyto ozime
2019	Pszenica ozima	Groch	Jęczmień jary	Żyto ozime	Ziemniaki xx
2020	Groch	Jęczmień jary	Żyto ozime	Ziemniaki xx	Pszenica ozima
2021	Jęczmień jary	Żyto ozime	Ziemniaki xx	Pszenica ozima	Groch
2022	Żyto ozime	Ziemniaki xx	Pszenica ozima	Groch	Jęczmień jary

PROTACJA – liczba lat potrzebna, aby wszystkie rośliny zmianowania przeszły przez wszystkie pola płodozmianu w przypadku przykładu wynosi 5 lat.

UGÓR -pole wyłączone z użytkowania na krótki okres (2-3 lat), ale pielęgnowane, w każdej chwili może wrócić do użytkowania.

UGÓR CZARNY – nieobsiane pole, ale systematycznie pielęgnowane

UGÓR ZAJĘTY – pole zasiane i koszone, ale uzyskane rośliny nie mogą być użytkowane. Mogą być przeznaczone na kompost lub nawóz.

ODŁÓG – pola wyłączone z uprawy na wiele lat i nie pielęgnowane.

MONOKULTURA – uprawa jednego gatunku (jednorazowego) na tym samym polu, dłużej niż 1 rok, np. żyto po życie. Większość roślin uprawnych reaguje obniżeniem plonowania w monokulturze. Rośliny dobrze znoszące monokulturę to np. żyto ozime, kukurydza. Podobny efekt do monokultury daje uprawa na tym samym polu roślin z tej samej grupy, czyli roślin blisko spokrewnionych na zboża po zbożu.

STRUKTURA ZASIEWU – procentowy udział poszczególnych roślin lub grup roślin obliczony w stosunku do powierzchni zasiewów np:

1.	Ziemniaki xx 20ha		struktura zasiewów
2.	Pszenica ozima 20ha		ziemniaki – 20%
3.	Groch 20ha	← 100ha = 100%	zboża – 60%
4.	Jęczmień jary 20ha		groch – 20%
5.	Żyto 20ha		100%

PLON GŁÓWNY – cel uprawy, np. u zbóż będzie to ziarno, u buraków – korzenie, u ziemniaków – bulwy.

PLON UBOCZNY – część roślin, które mogą być użytkowane ale nie są plonem głównym np. zboża – słoma, buraki – liście.

POPLON (międzyplon, śródplon) – są to rośliny uprawiane między dwoma plonami głównymi, dają dodatkowy plon, (zwiększają intensyfikację produkcji), który zazwyczaj jest wykorzystywany jak pasza lub nawóz na przoranie.

Wyróżniamy poplony:

- Ścierniskowe – wysiewane po zbiorze plonu głównego, późnym latem, a użytkowany tego samego roku jesienią np. po zbiorze jęczmienia jarego wysiewamy gorczyce, którą przyorujemy późną jesienią.
- Wysiewki poplonowe – wiosną wsiewamy w plon główny roślinę, która jest użytkowana po zbiorze plonu głównego np. w żyto wsiewamy seradera, która jest użytkowana po zbiorze żyta.
- Poplon ozimy – wysiewany jesienią lub późnym latem a jest użytkowany następnego roku na wiosnę, np. po zbiorze plonu głównego wysiewamy żyto, które jest kszone na zielonkę następnego roku na wiosnę.

Po zbiorze poplonu ozimego rośliny, które są wysiewane na tym polu noszą nazwę polonu wtórnego. Są one użytkowane tego samego roku jesienią, np. kukurydza, słonecznik, kapusta pastewna, na zielonkę (kiszonkę).